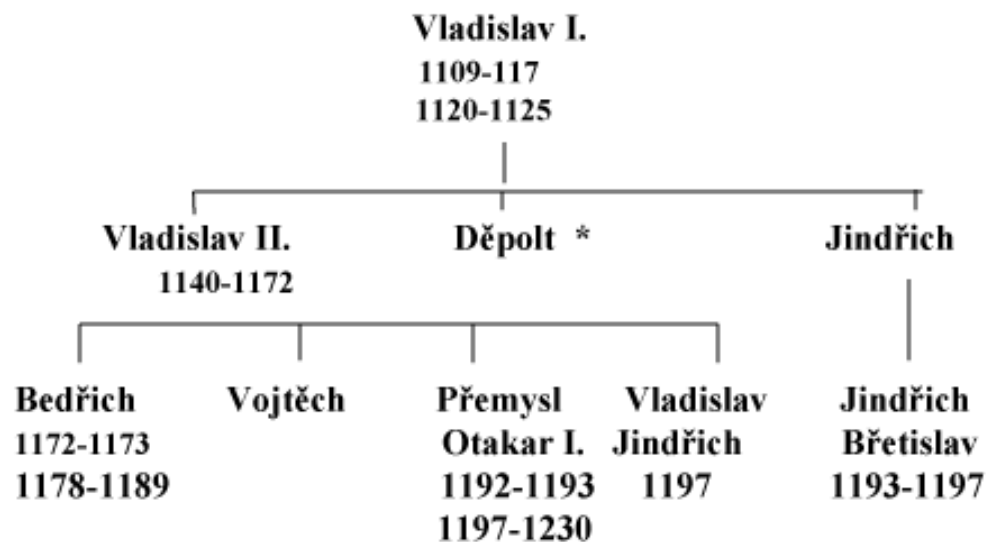

Střední Evropa 1192-1253

Poslední Přemyslovci I

PŘEMYSLOVCI VLADISLAVSKÉ LINIE

* Od Děpolta se odvozuje rod Děpolticů

Po smrti Konráda Oty 1191 krátce nastoupil bratr Soběslava I, jménem Václav, toho však rychle od moci odstavili Přemyslovci vladislavské linie (Vladislavovici).

Pražský biskup Břetislav koupil vládu v Čechách a na Moravě svým bratrancům Přemyslu Otakaru I. a Vladislavu Jindřichovi za 6 000 hřiven stříbra, které slíbil zaplatit císaři Jindřichovi VI.

Přemysl Otakar I.

1192-1193

Knížetem v Čechách

Na Moravě vládl Jindřich Vladislav.

Ani jeden však nezaplatil domluvenou sumu císaři.

Jindřich Břetislav, který sumu dojednal, během svého pobytu v německých zemích zadržen, stal se císařským rukojmím.

Přemysl se znelíbil spojením s protištaufskou opozicí.

Následně Jindřich VI. udělil Jindřichu Břetislavovi, který 6 000 hřiven stříbra slíbil zaplatit, Čechy v léno.

Jindřich Břetislav

1193-1197

Jindřich Břetislav si ale musel vládu vybojovat.

Vtáhl do Čech s vojskem proti Přemyslu Otakarovi I. Vojska se setkala u Zdic, v noci před bitvou však většina Přemyslova vojska přešla k biskupovi.

Přemysl po kratším odporu odešel do exilu, Jindřich Břetislav se prosadil jako vládce i na Moravě, když Vladislava Jindřicha zbavil markrabského úřadu a do ho s sebou do Prahy.

Vládl v závislosti na císaři Jindřichu VI.

Na začátku roku 1197 se roznemohl Jindřich Břetislav; Přemysl Otakar I., který o tom dověděl, vtáhl do Čech, ale většina předáků se postavila za knížete-biskupa. Jindřich Břetislav ale opustil Prahu a dal se přenést do Chebu, na říšské území. Zde 15. června 1197 zemřel.

Vladislav Jindřich

1197 (červen-prosinec)

Předáci zvolili knížetem mladšího bratra Přemysla Otakara I. Vladislava Jindřicha.

Vzhledem k tomu, že smrtí Jindřicha Břetislava ztratily Čechy i biskupa, proběhlo také nastolení nového biskupa.

Vladislav Jindřich po špatné zkušenosti s biskupem přemyslovské krve, jehož záhy do politiky byly zcela zásadní, svěřil pražský biskupský stolec svému kaplanovi nízkého původu Milíkovi, aniž dbal na mínění kapituly.

Milík přijal jméno Daniel, jako pražský biskup Daniel II.

V prosinci 1197 Přemysl s vojskem překročil české hranice ve snaze dobýt si trůn.

6. prosince 1197, dříve než došlo k bitvě, požádal Vladislav Jindřich bratra o schůzku a *ustoupil jednak pro dobro míru, jednak z bratrské lásky s smířil se s bratrem svým v ten způsob, že oba zároveň onen na Moravě, tento v Čechách panovati budou a že oba jako jednoho ducha budou mít i jedno knížectví* (Gerlachův letopis).

1197

Symbolický bod obratu v českých dějinách

Skončily boje o trůn v Čechách, které do té doby oslabovaly českou politiku. Období 1172-1197 vůbec nejčastější střídání vládců (celkem 9 změn na trůnu), do nichž Přemyslovci zatahovali vládce Svaté říše římské.

Důvodem, proč smír bratrů ukončil tyto boje, zejména skutečnost, že postupně začaly vymírat jednotlivé přemyslovské větve. Posledního moravského Přemyslovce pak Přemysl Otakar I. donutil stát se knězem.

Také Přemyslovi sourozenci buď vůbec bez potomstva nebo bez mužského potomstva.

Potomci Děpolda I., tzv. Děpoltici, kteří se postavili proti Přemyslu Otakarovi I., vyhnáni 1212 do Polska.

Přemyslovský rod se zúžil na potomstvo Přemysla Otakara I.

1197

Symbolický bod obratu v českých dějinách

1197 září zemřel císař Jindřich VI. Následné boje o říšský trůn, které trvaly téměř 20 let oslabily ústřední moc říšských panovníků.

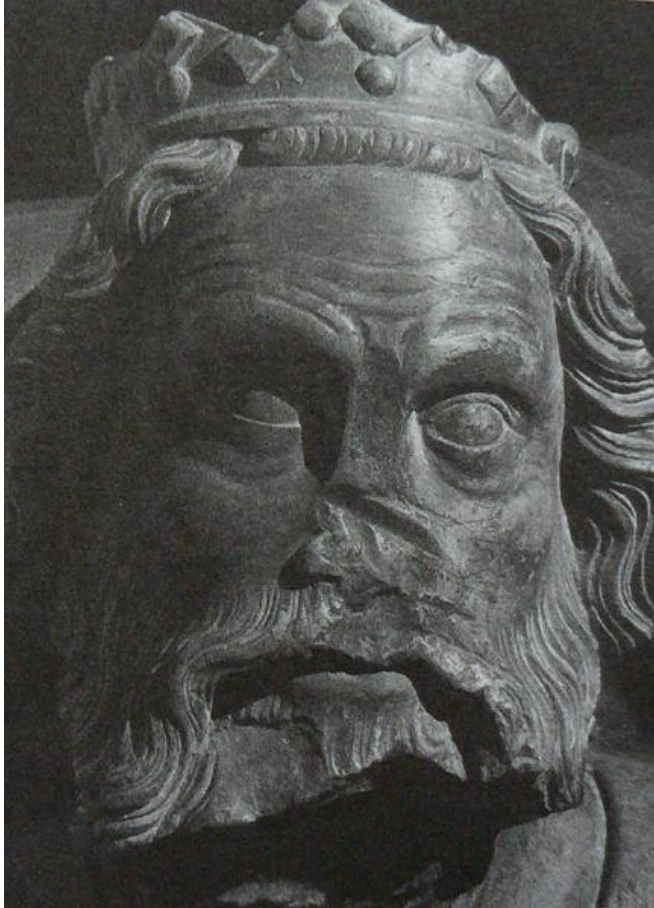
Naopak stoupla váha Přemysla Otakara I., který v této neklidné době politickým lavírováním dokázal posílit své postavení i obecně postavení rodu Přemyslovců.

13. století se pak stává dobou politického vzestupu českého státu.

13. Století se také nazývá dobou Posledních Přemyslovců.

Přemysl Otakar I.

1197-1230

Rozdělení moci: Přemysl Otakar I. českým knížetem
Vladislav Jindřich moravským markrabětem

1198 Stížnost u kurie na volbu biskupa Daniela II.
Přemysl biskupa podporoval.

Náhrobek Přemysla Otakara I. ve
Svatovítském chrámu, 14. století, detail

Přemysl Otakar I.

1197-1230

Snad 1198 Rozvod Přemysla Otakara I. s Adlétou Míšeňskou po 20 letech manželství. Manželství z králova příkazu rozvedl biskup Daniel II. Všechny 4 děti včetně syna Vratislava prohlášeny za nemanželské.

1199 Přemysl uzavřel nové manželství s Konstancií, Uherskou, sestrou uherských králů Emmericha a Ondřeje II.

Adléta podala proti zrušení manželství protest u kurie.

Situace v říši po smrti Jindřicha VI.

Dva politické tábory, Štaufové a Welfové.

Nejednotná volba, výsledkem dva zvolení panovníci.

Štaufové: Filip Švábský, mladší syn Fridrich I. Barbarossy a bratr Jindřicha VI.

Welfové: Ota Brunšvický, syn Jindřich Lva.

Síly přibližně stejně rozděleny, proto boje trvaly dlouho.

Situace v říši po smrti Jindřicha VI.

Filip Švábský

Korunován v Mohuči, mohučským (špatným) arcibiskupem správnými insigniemi.

Podpora: Střední Německo, Švábsko,
Porýní
Francie

Ota Brunšvický

Korunován v Cáchách, kolínským (správným) arcibiskupem, špatnými Insigniemi.

Podpora: Severní Německo, Kolín
Anglie

Důležitá role papeže Inocence III., který podporoval Otu Brunšvického, neboť měl obavy ze štaufské vlády v říši a na Sicilii.

Rozsah štaufské moci za Jindřicha VI.

Přemysl Otakar I.

1197-1230

- 1198 na straně Filipa Švábského, získal od něj privilegium obsahově podobné pozdější Zlaté bule sicilské.
- 1198 jej dal Filip Švábský korunovat králem.
- 1202 na vyzvání Inocence III. změnil stranu- Ota Brunšvický
- 24. srpna 1203 korunován papežským legátem; jeho titul uznal i papež.
- 1203 Privilegium obdobného obsahu jako předešlé od Oty Brunšvického
- 1204 přešel na stranu Filipa Švábského

Přemysl Otakar I. 1197-1230

- Zlatá bula Přemysla Otakara I. s postavou panovníka se symboly královské moci

Přemysl Otakar I. 1197-1230

1205 krátkodobě přijal zpět Adlétu Míšeňskou a své děti. Důvodem skutečnost, že Konstancie neměla syna.

Během té doby sjednal sňatek dcery Markéty s Valdemarem Dánským. Markéta v Dánsku přijala jméno Dagmar,

Situace v říši

1208 , ve chvíli, kdy se vítězství klonilo na jeho stranu, byl Filip Švábský zavražděn, a to nikoliv z politických důvodů, ale ze soukromých (nesvolil ke svatbě Oty VIII. z Wittelsbachu, který ho zabil).

1208 Nová volba římského krále Ota Brunšvický získal všechny hlasy.

1209 Ota IV. Brunšvický korunován císařem. Předtím musel učinit sliby papeži, zejména se zavázal, že se nepokusí o vládu nad Sicilským královstvím. Sliby však nedodržel.

vražda Filipa švábského

Situace v říši

1210 Otův útok na Sicilské království

1211 jej papež exkomunikoval

1211 papež vyzval říšskou opozici k nové volbě. V září zvolen Fridrich, syn Jindřicha VI., v té době král sicilský- Fridrich II.

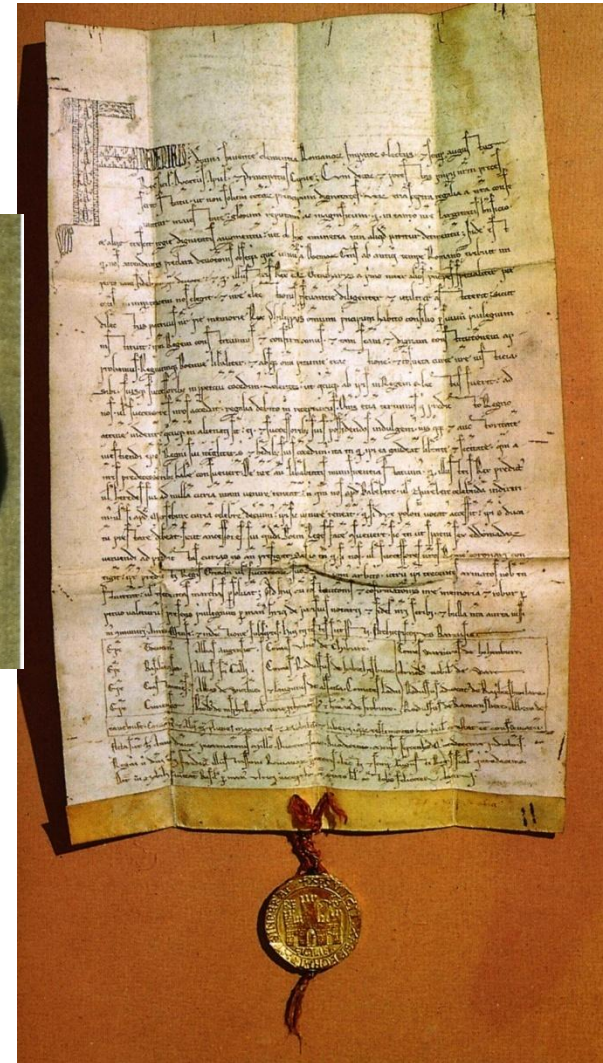
1212 se Fridrich vydal ze Sicilie do střední Evropy.

Inocenc III. na malbě v italském klášteře Subiaco.

Přemysl Otakar I. 1197-1230

1212 Pochod Fridricha II. ze Sicilie
Během cesty při přechodu Alp vydal
v Basileji z září 1212 privilegium pro
Přemysla Otakara I., který patřil k jeho
podporovatelům.
Vzhledem k tomu, že tehdy
Neměl jinou pečeť, než Sicilského
Království, je dokument zapečetěn jí.
proto se nazývá
Zlatá bula sicilská (bula=kovová pečeť).

Přemysl Otakar I.

1197-1230

Zlatá bula sicilská:

Dědičný nárok na královskou korunu

Kdokoliv bud v Čechách zvolen králem, má přijít ke králi Svaté říše římské a bude uznán.

Země má mít nezcizitelné hranice.

Český král má právo investovat (uvádět do úřadu) biskupy. Dosud měl toto právo král Svaté říše římské.

Český král se nemusí účastnit říšských sněmů, pouze těch, které se budou konat v Bamberku, Norimbreku nebo Merseburku.

Pokud římský král pořádá korunovační jízdu do Říma, je český král povinen poslat 300 ozbrojenců nebo zaplatit 300 hřiben stříbra.

Situace v říši

Od 1212- boje mezi Otou IV. a
Fridrichem II.

1214 bitva u Bouvins - bitva mezi
Anglií a Francií, kde anglická vojska vedl
Ota IV. Prohra oslabila i jeho pozici v říši.

1215 korunovace Fridricha II. v Cáchách.
Fridrich II. vítězem.

1218 + Ota Brunšvický

Přemysl Otakar I.

1197-1230

Když Přemysl Otakar přešel v roce 1212 na stranu Fridricha II. , zbavil Ota IV. Přemysla Otakara vlády (formálně) a Čechy dal v léno jeho synovi z prvního manželství Vratislavovi. V praxi se nic nezměnilo. Pro Přemysla však Vratislav žijící v cizině znamenal jisté nebezpečí.

Proto dal v roce 1216 zvolit Václava I. (teprve jedenáctiletého) českým králem. Namířeno proti Vratislavovi.

Václavovi již v útlém dětství vyjednal vynikající sňatek s dcerou Filipa Štaufského, Kunhutou, manželství skutečně 1224 uzavřeno.

Přemysl Otakar I.

1197-1230

Spor s biskupem Ondřejem (český boj o investituru) 1216-1222.

Ondřej zvolen pražským biskupem 1214 (s podporou Přemysla Otakara I.).
1215 se zúčastnil IV. Lateránském koncili svolaného Inocencem III., který byl přehlídkou vítězné církve, čeho všeho církev politicky dosáhla za posledních sto let. Biskupa Ondřeje změny v církvi velmi oslovily.

(V Čechách dosud změny nebyly, zde církev i nadále ovládána světskou mocí, viz nekanonická volba Daniela II.).

1216 odešel Ondřej do Říma, odtamtud zahájil boj s Přemyslem Otakarem I.

Žaloba- světská moc zadržuje desátky

kněze jmenují laikové

církevní osoby jsou souzeny světským soudem

pronásledování církve

Přemysl Otakar I.

1197-1230

Spor s biskupem Ondřejem trval až do 1221.

Jednání vedeno s podporou papeže Honoria III. V Čechách však pro Ondřejovy nebylo mnoho pochopení. Česká církev se většinou postavila za krále.

Spor zakončen 1221 jednáním na Šacké hoře, na moravsko-rakouském pomezí za účasti krále, biskupa, papežského legáta Řehoře de Crescencio a mnoha prelátů z Čech i Moravy. Výsledek kompromisem.

1222 Přemysl Otakar I. vydal Privilegium české církve, které znamenalo omezení pravomocí panovníka a šlechty vůči jimi zakládaným církevním institucím.

Biskup se do Čech nevrátil, dožil v Itálii (+ 1224).

Přemysl Otakar I.

1197-1230

1228 korunovace Václava I. (ještě za života Přemysla Otakara I). Korunoval ho mohučský arcibiskup, ten i do budoucna ustanoven korunátorem českých

Završena proměna panovnického modelu v českých zemích.

Místo nastolení na kmenný stolec českých knížat, jak bylo dosud zvykem, se symbolem nástupu nového panovníka stala královská korunovace.

Přemysl Otakar I. zemřel roku 1230

Přemysl Otakar I.

1197-1230

Přemysl Otakar I. - jeden z nejvýznamnějších českých panovníků
Značně posílil prestiž Českého státu, pro který získal významná privilegia
Posilující malou závislost Českého království na vládcích Svaté říše římské.
Dobrý válečník, úspěšný diplomat machiavelistického ražení.
Autoritativní, bez skrupulí (jednání vůči jeho první rodině).

Sv. Anežka

Nejmladší dcera Přemysla Otakara I.

Neúspěšně zasnoubena se synem Fridricha II., intrikou zasnuby zrušeny. Později ještě další pokusy o uzavření reprezentativního sňatku. Po smrti svého otce se rozhodla pro církevní život.

1232 založila špitál a později klášter křižovníků s červenou hvězdou (1252 řád uznal papež)

1234 založila dvojitý klášter minoritů a klarisek „Na Františku“

Vstoupila do kláštera a stala se zde abatyší
Korespondence se sv. Klárou a papeži Řehořem IX. a Inocencem IV.

Zemřela v době „zlých let po smrti Přemyla Otakara II.

12.11.1989 kanonizována

Václav I. 1230-1253

1230 umírá Přemysl Otakar I.
Samostatná vláda Václava I.

Václav I. méně výrazný politik,
V aktivní politice se angažoval jen v
některých obdobích své vlády, pak
většinou úspěšně.

Rád trávil čas ve svém loveckém hvozdu
v okolí Křivoklátku, kde měl své oblíbené
hrady.

V jeho době do českých zemí přichází
rytířská kultura, organizují se první turnaje,
na pražském dvoře působí první minnesängři.

Václav I.

1230-1253

1228 -1239 markrabětem moravským mladší Václavův bratr Přemysl.

30. léta několikrát vzplanula válka mezi Václavem I. a rakouským vévodou Fridrichem Bojovným a s vlastním bratrem Přemyslem.

1239 markrabě Přemysl zemřel.

Václav I.

1230-1253

Mongolové

Sjednoceni chánem Temüďžinem, zvaným později Čingischán, vybudovali silnou armádu a zahájili tažení nejprve do okolních, později do vzdálených zemí. Padla severní Čína, ovládli střední Asii.

1227 porazili v bitvě na řece Kalce ruská knížata.

Po několika letech klidu po Čingischánově smrti (1227) obnovili boje. Padla Moskva, Mongolové porazili kočovné Polovce, jejichž část zvaná Kumáni, se uchýlila

do Uher, pod ochranu Bély IV.

1240 Mongolové dobyli Kyjev a pokračovali dále na západ.

Hrozba pro střední Evropu, Václav I. upozorňoval sousedy na mongolskou hrozbu, rozpory mezi panovníky však znemožnily společný postup.

Václav I.

1230-1253

Václav I. pod dojmem zpráv o Mongolech , začal konat obranné přípravy (silnější opevnění na Pražském hradě, snad i zlepšení obrany hraničních bodů).

Když bylo jasné, že Mongolové směřují do Slezska, vydalo se české vojsko na pochod. Bitva mezi křesťanským vojskem a Mongoly vypukla dříve, než drazilo na místo.

1241 bitva na lehnickém poli(pod Lehnicí))-krutá porážka křesťanského vojska (slezské a malopolské oddíly, templáři, oddíl řádu německých rytířů). Vratislavský vévoda

Jindřich II. zabit a jeho hlava nabodnuta na kopí, později poslána do tábora vůdce Mongolů Batua.

Mongolové po vítězné bitvě zamířili na Moravu, tou jen rychle prošli, směřující do Uher, kde zůstali, pleníce až do roku 1242.

Velmi zpustošili Malopolskona Slezsko, částečně Moravu, silně Uhry.

Václav I. a česká vojska jako zachránci křesťanské Evropy, je pozdní fikce.

Jaroslav ze Šternberka, hrdina těchto bojů - poprvé u V. Hájka z Libočan.

Tuto fikci převzal Rukopis Královédvorský, odtud Jaroslav ze Šternberka vstoupil do literatury a obecného povědomí.

Václav I.

1230-1253

Rakouská otázka

V rakouských zemích vládl vévoda Fridrich II. zvaný Bojovný (1230-1246).

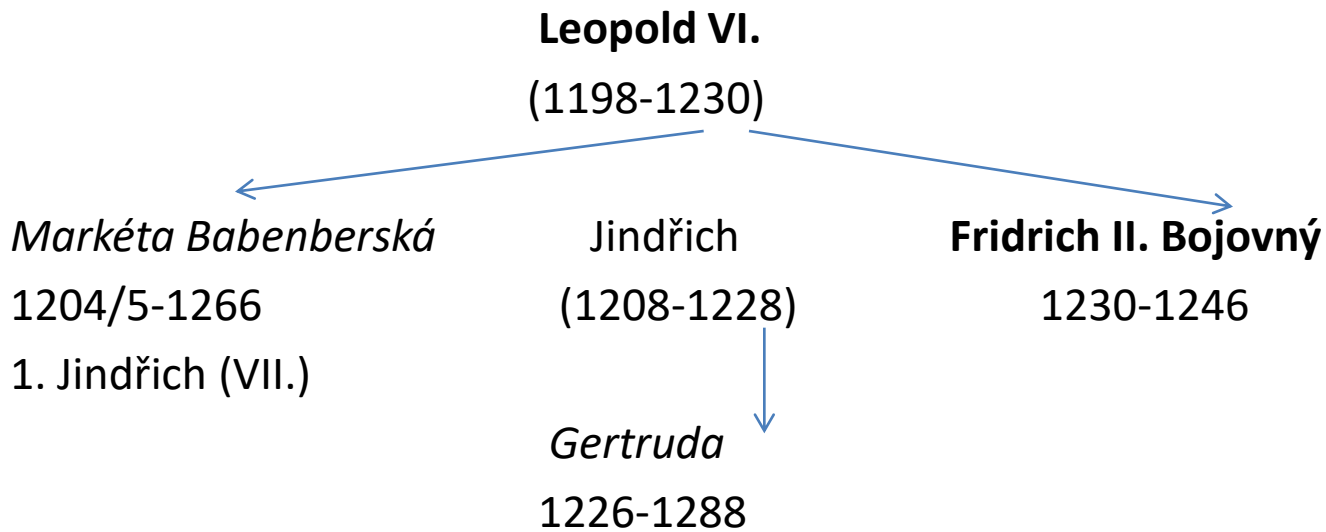
Vzhledem k tomu, že neměl potomstvo, již delší čas před jeho smrtí se tušilo, že bude posledním panovníkem z rodu Babenberků (ti vládli v rakouských zemích od 976). Proto se dlouho spekulovalo o budoucích vládcích.

Privilegium minus, které Babenberkové získali 1156, dávalo více možností, jak uprázdněný stolec obsadit, země mohla být odkázána, nárok dědit měly ženské členky rodu.

Fridrichova neteř Gertruda, jediná mladá, svobodná- s její rukou se spojovaly největší naděje na babenberské dědictví.

O ruku této Gertrudy Václav I. dlouhodobě usiloval pro svého prvorozeného syna Vladislava. Na dosažení tohoto cíle pracoval řadu let.

Poslední Babenberkové (výběr)

Václav I.

1230-1253

O Gertrudinu ruku usilovali i jiní, nejvážnějším kandidátem císař Fridrich II. v roce 1245. Gertruda však císaře, který byl v těžkém sporu s papežem Inocencem IV., a prohlášen za sesazeného z trůnu, nakonec odmítla.

1246Snad v květnu, sňatek Vladislava, tehdy už markraběte moravského a Gertrudy (ještě za života Fridricha II.). O měsíc později Fridrich II. Bojovný padl v boji. Babenberkové po meči vymřeli.

Než se však Vladislav stihl ujmout rakouských zemí jako vévoda, v lednu 1247 náhle zemřel.

Václava I. jeho smrt zdrtila. Stáhl se z Prahy do svého loveckého hvozdu, omezil své aktivity, de facto téměř přestal vládnout. Ke králi měl přístup jen úzký okruh jeho vyvolených šlechticů.

Václav I.

1230-1253

Odboj Přemysla Otakara

Po Vladislavově smrti se stal markrabětem moravským jeho mladší bratr Přemysl Otakar.

Nespokojenost značné části šlechty s králem přerostla v otevřený odboj. Do svého čela si postavili Přemysla Otakara, který 31.7.1248 zvolen králem. Předpokládali, že Václav I. se vzdá trůnu, což se nestalo.

Mezi oběma stranami vypukla válka. Nejprve měl více síly odbojný tábor. Bodem obratu v listopadu 1248 bitva u Mostu, kde zvítězilo Václavovo vojsko vedené Borešem z Riesenburka. Královská strana postupně nabývala vrchu. Srpen 1249 Přemysl se poddal otci.

Situace v Rakousích

Gertruda Babenberská se podruhé provdala za Heřmana Bádenského (1248), který se stal vévodou rakouským. Jeho postavení nebylo silné, musel čelit nárokům dalších pretendentů. Císař Fridrich II. prohlašoval Rakousy za uprázdněné léno, které chtěl obsadit. Vpád uherského vojska do Rakous. Za této neklidné situace Heřman Bádenský 1250 zemřel.

Ve stejném roce zemřel i císař Fridrich II. Jako svého vládce v rakouských zemích určil svého vnuka Fridricha, syna Markéty Babenberské a Jindřicha, syna Fridricha II. Ten však zemřel o rok později, 1251.

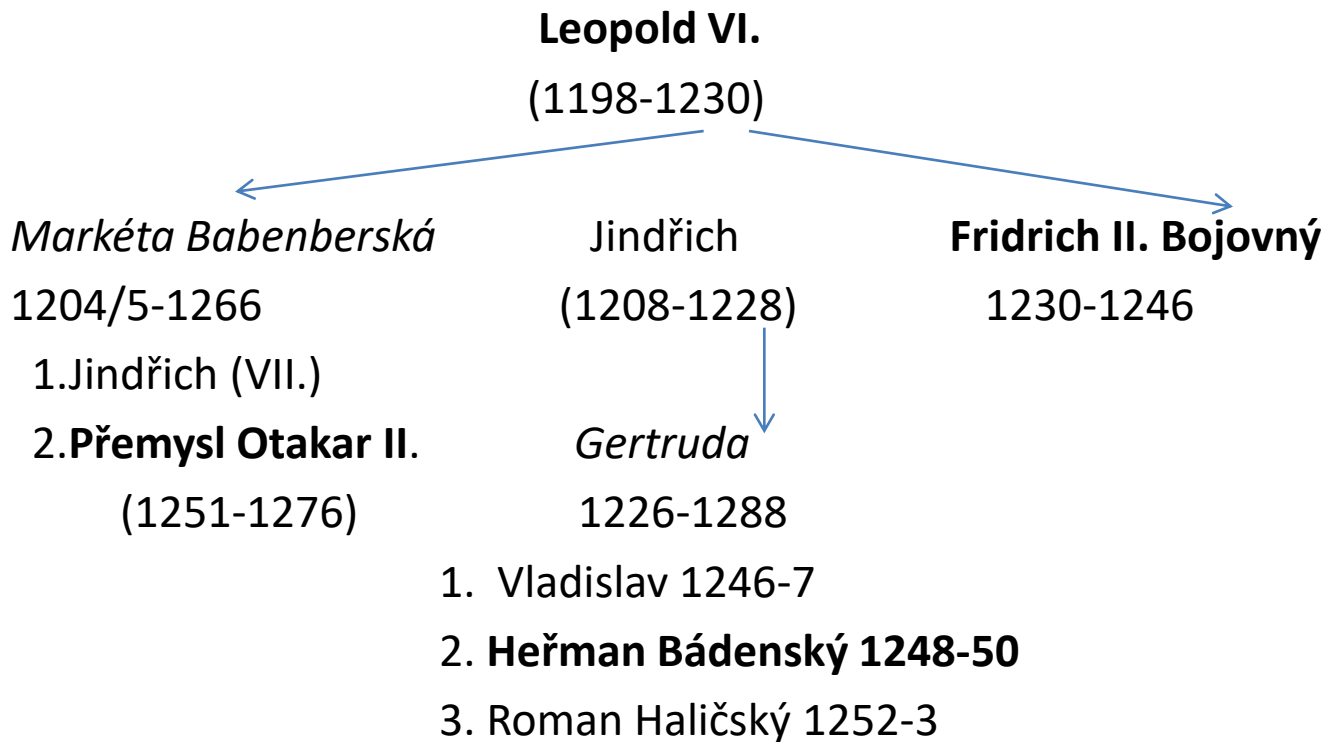
1251 rakouská šlechta nabídla trůn Václavu I. Přijal pro Přemysla Otakara II.

Přemysl zvolen vévodou rakouským.

1252 Na dotvrzení nároku na trůn (podle privilegia minus) Přemysl uzavřel sňatek s Markétou Babenberskou, sestrou zemřelého Fridricha Bojovného, ačkoliv byla asi o 30 let starší než on.

Gertruda se 1252 provdala potřetí- za Romana Haličského. Nepovedlo se mu prosadit se jako rakouský vévoda, neměl podporu.

Poslední Babenberkové (výběr)

Václav I. 1230-1253

Václav I. + 1253

Pohřben v klášteře své sestry Anežky, s níž ho po celý život pojil hluboký vztah.

